

„Riven til sig“ fra danske Landmænds Side. Derfor siger jeg, at Adressen var forkæret, og derfor protesterede jeg.

Jeg skal ikke fordybe mig i Brunkulspøragsmaalet paa ny. Den højtærede Minister var jo overordentlig højt oppe, og det er ikke saa vanskeligt for den højtærede Minister at være det, det er jo Statens Penge, der leges med, og det er Statens Penge, der gaar op i Røg. Ministeren siger, at det er kun 180 000 Kr., der er tabt ved Fasterholt, og saa skal der endda være en Kulbunke, som vistnok er brændt. Jeg tror, at selv om man holdt en Styrke paa 45 Mand og kørte Vand i Tipvogne derop, vilde man ikke kunne slukke Ilden; man har dænget til med Jord, men man venter med Gru paa, at Ilden er skønne Dag bryder op igen. Der har dannet sig en Legende, som sikkert vil blive staaende, maaske ogsaa efter, at Ministeren ikke er mere; den gaar ud paa, at disse Kul har to slemme Egenskaber, for det første er de dyre for Statskassen, og for det andet lugter Ministerens Kul saa forfærdelig ilde. Jeg kunde fristes til at opfordre den højtærede Minister til at invitere Finansudvalget til paa ny at tage disse Forhold i Ojesyn; jeg tror, Finansudvalget og alle har godt af at se, hvorledes Ministeren etablerer Statsdrift. Den Statsdrift, som er etableret derovre, er fuldt ud et Vidnesbyrd om, hvad der ikke skal gøres.

Jeg skal ikke komme nærmere ind paa den Maade, paa hvilken Ministeren omtalte den vestjyske Bonde; den behøver jeg ikke at karakterisere, den karakteriserer sig selv. Den højtærede Minister sagde, at det var en sær Skildring; jeg havde givet, idet jeg om det ene Sted, Fasterholt, sagde, at der er ingen Ting, medens jeg i Forbindelse med det andet Sted talte om Millioner. Nej, ved Fasterholt er der ingen Ting, selv Pengene, som er ydede fra Statens Side, er spildte. Jeg tillader mig indtil videre at have den Opfattelse, at de 180 000 Kr. er ikke nær nok, men forhaabentlig vil Finansudvalget skaffe Oplysninger om disse Ting. Med Hensyn til Troldhede talte den højtærede Minister i Fjor om Millioner med Henblik paa den private Geschæft og sagde, at det var kolossal, hvad der kunde tjenes, og derfor maatte Staten overtage Foretagendet. Nu har Staten endelig faaet det, den har sat alt over Styr ved Fasterholt, men kører endnu ved Troldhede. De 40 Vognladninger, som leveres daglig fra Troldhede Station — at det er saaledes, har man i alt Fald pralet med fra den Side, som har Ledelsen, idet man har sagt: Det er et Bevis for, at vi kan udrette noget — repræsenterer en Kapital af 12 000 Kr.

daglig, og præsteres dette i et Aar eller rettere 300 Dage af Aaret, vil det blive 3 600 000 Kr. (Statsministeren [Zahle]: Minus Omkostningerne). Jeg skal nok komme til Omkostningerne. Nu sagde den højtærede Minister i Fjor, at det var meget for meget, de private tjente, jeg tror endogsaa Ministeren et enkelt Sted kom op til saadan noget som 37 000 pCt.; men Ministeren, har sat Maksimalpris overfor de private og i det hele taget gjort sig til Herre over Forholdene. Hvis man altsaa leverer et saadant Kvantum, hvis det ikke blot er Pral, hvad jeg ikke har nogen Grund til at tro, — at det er rigtigt faar man ogsaa Indtryk af, naar man ser Forholdene dernede — saa repræsenterer det den Kapital, jeg nævnedes, og enten har Ministeren været en daarlig Forretningsmand, eller Staten maa have tjent en Del.

Der er en anden, som har tjent ret betydeligt uden Hensyn til, om Staten har tjent noget eller ej, det er den Mand, som ene har haft Retten til Mellemandshandelen. Hans Rettigheder har man respekteret, men overfor Hedebonden har Ministeren kun Haansord (Indenrigsministeren [Rode]: Haansord? Har jeg udtalt et eneste Haansord?). Jeg forstaar det saaledes, naar Ministeren siger: Det ærede Medlem kan tale om Hedebonden og stille det op, som om Staten har tjent Millioner o. s. v., det maa denne Mand føle som en Haan mod ham. At de, som har Mellemandshandelen, skal have deres Fortjeneste, men den Mand, som ejer Jorden, intet skal have, det er det, som for mig staaar som en Uretfærdighed, og det er det, jeg vil protestere imod, saa længe jeg kan, enten det behager den højtærede Minister eller ej.

Indenrigsministeren (Rode): Det er temmelig haabløst at diskutere med det ærede Medlem, og jeg skal derfor kun sige nogle ganske faa Ord. Den Ekspropriation af Jorden, som har fundet Sted ved Troldhede, er foretaget i Henhold til en Lov, som er vedtaget her, og som ogsaa det ærede Medlem har stemt for. Ekspropriationen er ikke foretaget af Indenrigsministeriet, men af en Ekspropriationskommission. Ekspropriationskommissionens Sammensætning var saaledes, at i den sad en af Indenrigsministeriet udnævnt Formand, to Medlemmer af Rigsdagen, af hvilke det ene var et konservativt Medlem af Landstinget samt to Medlemmer af Ringkøbing Amtsråd, som vistnok begge tilhører det moderate Parti. Saaledes var Sammensætningen af denne Ekspropriationskommission, som enstemmig